

Et Kina-billede fuld af nuancer

Mette Halskov Hansen og Stig Thøgersen formår at nuancere billedet af det moderne Kina, så det hverken bliver et skræmmebillede eller et skønmaleri. I stedet får læseren en suveræn indføring i det kinesiske samfund, præget af indsigt og god formidling.

Mette Halskov Hansen og Stig Thøgersen: KINA - individ og samfund. Forlaget Samfundslitteratur, 2008. 272 s. 298 kr.

Af Margrethe Ellegaard Hansen

Mette Halskov Hansen er professor på Institut for kulturstudier og orientalske sprog ved Universitetet i Oslo.

Stig Thøgersen er professor ved Østasiatisk Afdeling, Aarhus Universitet.

Mette Halskov Hansen og Stig Thøgersens *Kina – individ og samfund* dækker med forblyffende lethed en imponerende bred vifte af komplekse aspekter af det kinesiske samfund. Som eksempler kan bl.a. nævnes: forholdet mellem individ og stat, Kinas juridiske system, religion, massemedier og de stigende miljøproblemer, Kina står over for – alt i alt 13 kapitler, med hvert sit fokus, men hvor alle dele smelter sammen til et hele, som er nødvendigt at forholde sig til, hvis man skal studere og forstå det moderne Kina.

Individ og samfund som dobbeltfokus

Som titlen antyder, kredser bogen om de mange relationer og netværk, som en borger i Folkerepublikken indgår i, herunder både nære sociale relationer såsom familien og de ydre rammer såsom uddannelse og partistaten. Hvert kapitel giver læseren et konkret indblik i, hvordan eksempelvis jura, miljø og medier influerer den enkeltes dagligdag, ligesom der fokuseres på forskellige grupper af kinesiske borgere såsom byboere, bønder og etniske minoriteter. Kapitlerne trækker på konkrete cases, som ifølge de to forfattere ofte stammer fra deres eget feltarbejde, men læseren præsenteres på samme tid også for den nødvendige baggrundsviden om kinesisk historie, politik og samfundsstruktur, der fungerer som forståelsesramme for de udvalgte cases. Dette dobbeltfokus giver læseren mulighed for at beskue bogens temaer fra to forskellige perspektiver: Et samfundsmæssigt perspektiv, hvor især staten og kommunistpartiet er i fokus, samt fra et individperspektiv, hvor blikket vendes mod den enkelte kineser. Læseren får indsigt i politiske dagsordener og love, men også hvordan disse politikker modtages og implementeres. I kapitlet om miljøet bliver det især tyde-

liggjort, hvor lang vejen er fra politisk vision til virkelighed, når valget står mellem økonomisk vækst og miljøhensyn. Her beskrives bl.a., hvordan den kinesiske centralregerings tiltag mod forurening ofte udvandes inden de bliver implementeret, dels på grund af de mange administrative lag, som den kinesiske partistat er inddelt i, men i lige så høj grad på grund af de mange modstridende interesser, der kommer i spil under sådanne processer. Det kan være korrupte partikadrer, der ser igennem fingre med tiltag, som skader relationerne til deres rige venner, men det kan også være de fattige bønder, der kommer i klemme, fordi deres eneste mulighed for indtjening er fortsat at udpine jord og skovarealer.

I bogen blotlægges hermed nogle af de modsætningsforhold, der opstår mellem individ og samfund i dagens Kina, men Hansen og Thøgersen påpeger samtidig, at der generelt hersker en bred opbakning til kommunistpartiet blandt den kinesiske befolkning, og at det ikke nødvendigvis er demokrati, men snarere muligheden for egen social opstigning, der står øverst på den enkelte kinesers ønskeliste.

En bog til studerende – og alle andre med interesse for Kina

Kina – individ og samfund er ifølge forordet tænkt til studerende på videregående uddannelser, og der er ingen tvivl om, at bogen egner sig fortrinligt som en grundbog til indføring i det kinesiske samfund – ikke kun for studerende, men for alle med interesse for Kina. Bogen indledes med et kort historisk rids samt en introduktion til geografi og sprog, som sikrer, at en fundamental grundforståelse er på plads inden videre læsning. Vigtige kinesiske begreber suppleres med kinesiske skrifttegn, så det er nemt at søge yderligere information på originalprog. Desuden afsluttes hvert kapitel med forslag til videre læsning.

Forfatterens omfattende viden om Kina samt de mange konkrete cases gør dog bogen til meget mere end en introduktionsbog. En af bogens store styrker er, at den rammer et niveau, hvor de mest grundlæggende strukturer ved det kinesiske samfund forklares nok til at helt nye studerende får en forståelse heraf. Men Hansen og Thøgersen får samtidig bredt stoffet ud og krydret det

med cases og interessante betragtninger, så bogen også vil præsentere ny viden for dem læsere, der allerede har et indgående kendskab til Kina. Især står kapitlerne "Magt, lov og ret" samt "Massemedier og kommunikation" stærkt, mens kapitlet om byerne og afsnittet om middelklassen kunne styrkes, hvis der optrådte nogle cases, der gav et mere konkret indblik i middelklassens hverdag. Kapitlet om byerne fokuserer primært på migrantarbejdere og de statsejede virksomheder, de tidligere *danweis* eller arbejdsenheder. Det kunne være interessant, at få belyst forholdene på det private arbejdsmarked og den voksende middelklassens arbejdsliv.

Meget mere end kinesisk

En af de helt store forcer ved *Kina – individ og samfund* er, at kinesisk historie og kultur inddrages som en nødvendig forståelsesramme, men ikke bliver brugt som en forklaringsmodel, der kan begrunde hvert et træk ved det kinesiske samfund i dag. Hansen og Thøgersen forholder sig ligeledes kritisk til generaliserende betragtninger såsom forestillingen om, at der hersker en særlig kollektiv mentalitet i Kina. I stedet påpeger de, at en kollektivistisk tankegang er normen i ethvert traditionelt landbrugssamfund og ikke er et særegent og uforanderligt kinesisk træk. Når denne kollektivistiske tankegang nu er aftagende til fordel for en stigende individualisme, så er det på samme vis lig tendensen i andre moderne samfund, der gennemgår en økonomisk liberalisering og oplever en stigende social og kulturel mangfoldighed. (Hansen og Thøgersen, s. 13). Dette betyder dog ikke, at de to forfattere insisterer på, at udviklingen i det kinesiske samfund kan forklares via Vestens udviklingsmodeller. Hansen og Thøgersen afviser således den ofte ytrede opfattelse af, at en stigende adgang til medier, herunder Internettet samt en stigende liberalisering af det kinesiske samfund automatisk vil medføre et krav om demokrati fra den kinesiske befolkning. De foreslår i stedet, at Kina kunne blive ophavsland for en ny "politisk formation som kombinerer kapitalisme og økonomisk udvikling med en autoritær styreform" (Hansen og Thøgersen s. 256). De to forfattere er aldrig i fare for at henfalde til en kultureksistentielistisk reduktionisme, hvor den kinesiske befolkning beskues som en homogen masse i opposition til den kinesiske regering eller kommunistpartiet. Der sættes eksempelvis fokus på den voksende kløft mellem byboere og bønder, de rige og fattige og mellem den etniske majoritet af *han*-kineserne og de kinesiske minoritetsbefolkninger. Vigtigt er det også, at der flere gange optræder bibemærkninger såsom "I lighed med mange andre (nationaliteter red.)" (Hansen og Thøgersen s. 243), hvilket tvinger læseren til at ikke kun at forholde sig til den kinesiske befolkning som kinesere,

men slet og ret som moderne individer, med al den diversitet dette prædikat indebærer.

Alt i alt er *Kina – individ og samfund* en gave til alle, der vil blive klogere på Kina. Man kan håbe, at den når ud til en bredere læserskare uden for det akademiske miljø, for dette burde være et oplagt bud på *bogen*, hvis man ønsker et velfunderet indblik i det moderne Kina. I den henseende er det lidt ærgerligt, at der ikke er gjort mere ud af bogens layout. Alle illustrationer er i sort/hvid, hvilket er synd for de mange flotte billeder, og når det kommer til f.eks. lagkagediagrammer, er det svært at skelne diagrammets forskellige gråtoner fra hinanden. Det er dog sikkert med til at holde bogens pris på et rimeligt niveau, hvilket er sympatisk, når det først og fremmest er en bog til undervisningsbrug.

Skrabet layout eller ej, så brillerer Hansen og Thøgersen som sagt med deres store viden og gode formidlings-evner. At sproget er levende, og mange af de udvalgte cases er ganske underholdende læsning, gør læseoplevelsen endnu bedre. Et ofte citeret citat af Deng Xiaoping lyder, at det er lige meget om katten er sort eller hvid, bare den fanger mus. Hansen og Thøgersen præsenterer os her for et Kina-billede, der er alt andet end sort og hvidt – de har fået alle de fine nuancer med.

Margrethe Ellegaard Hansen er cand.mag. i kinesisk og litteraturhistorie